

skal Barnet saa finde et Værn mod Fristelser og Sygelighed.

Men hvordan gaar det os ældre, naar vi f. Ex. hører en meget indgaaende Beskrivelse af en Sygdom? Vi faar Fornemmelser, som vi slet ikke havde før, og i vor Fantasi laver vi os til at føle hvilken som helst Skavank, som vi netop i Øjeblikket finder interessant. Det vil ganske vist gaa mange Børn ligesaa, den megen Viden vil føde Fornemmelser og Reflexioner, hvortil Barnet slet ikke er modent. Samtalerne mellem Generalstaben viser det. Ingen ung snakker saaledes, uden at være oppe i sanselige Forestillinger. Naturstudiet drevet til sin yderste Grænse er altsaa kun relativt nyttigt; Virkningen beror paa Lærens og Børnenes Personligheder.

En fuld Viden kan baade mange, men den naas bedst, dersom den kan faas gennem selve Naturen, gennem et normalt Familieliv, eller gennem Dyre- og Plantelivet i Gaard og paa Mark. Hvem der har lært saaledes, kan vist se tilbage derpaa med Tryghed.

Den fulde Viden, som Skolen kan give den, kan, som allerede antydnet, blive til Skade for mange, og her gjælder det da at veje Skade og Gavn mod hinanden. I dette Tilfælde forekommer det mig, at Skade er værre, end Gavn er god. Man kan gennem Liv og Udvikling indvinde hvad man ikke har faaet, man kan undvære Gavnet; men at forvinde Skaden lader sig for mange Naturer vanskelig gjøre. En Krænkelse af Barnets Blufærdighed eller en for tidlig Modning kan sikkert bringe Følger, som sent udslettes.

Derfor vogte Skolen vel paa sig selv, naar den handler med Naturens Dybheder og »blotter Træets Rødder«.

Naar jeg, paa en Undtagelse nær, har lagt Rendalen og ikke Bj. Bjørnson de forskellige Udtalelser i Munden, da er det sket for ikke at gjøre en Person i Bogen identisk med Forfatteren og derved gjøre denne sidste ansvarlig for den førstes Ytringer. Om Bj. Bjørnson mener, at en Skole i et og alt burde være som den paa Godset, tør jeg ikke afgjøre det maa være os nok, at han udkaster den som en Fremtidsmulighed. Af de fire Pigebørn, som nævnes i Verset om Generalstaben, Milla, Thora, Tinka, Nora, gaar det jo de to meget daarlig. Milla bliver lige saa verdslig, som hendes løse, konventionelle Hjem er det, og hun har glemt alle Skolens